

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland - *den ældste sparekasse i Norden*

Af sognepræst *Lambert-Jensen*

Sparekassebevægelsen er knap 300 år gammel. Det var i Frankrig, at ideen til den først opstod, men i Tyskland, at den førtes ud i praksis. Herfra bredte den sig efterhånden til de omliggende lande. I det danske monarki, der indtil 1864 omfattede både Slesvig og Holsten, fik man sparekasser allerede ved slutningen af 1700-tallet, for eksempel i Kiel. Og herfra hentes impulser til kongeriget Danmark, hvor lensgreve Frederik Adolf Holstein oprettede en sparekasse den 2. november 1810, „Sparekassen for Grevskabet Holsteinborg“.

F. A. Holstein er født i Holsten og har tilbragt flere år af sin studietid, mens han uddannede sig til juridisk kandidat, i Kiel. Der er han tidlig kommet i berøring med et filantropisk foretagende, der var blevet stiftet få år før, en forening, der havde til formål at hjælpe de ringest stillede i samfundet (Die Gesellschaft freiwilliger Armenfreunde, 1793). Selskabets virksomhed var vidt forgrenet. Det oprettede skoler for fattige; bekæmpede arbejdsløsheden ved at sætte arbejde igang for voksne; det stiftede legater; det udgav endda et ugeblad til fordel for fattige. Og det oprettede en sparekasse. ¹ Denne sparekasses vedtægter er forbilledet for

Danmarks første sparekasse. På grundlag af dem udarbejdede Holsteinborg sparekasses stifter sammen med dens første direktion på selvstændig måde retningslinier for sparekassens virksomhed, men i hovedideen: at et sådant pengeinstitut burde være både spare- og udlånsinstitut, fulgte de Kiel. For vor tid er det en selvfølge, at en sparekasse altid har udlånsvirksomhed, men det var ingeniørligt tilfældet i sparekassernes barndom. Den gang mente man, under påvirkning fra England, at den kun burde tage mod penge til opbevaring, ikke udlåne dem til private erhvervsdrivende, så de kom erhvervslivet til gode. Staten modtog hele den opsparede kapital og forrentede den — ofte til ret god rente. Dette syn på sparekassesevnen holdt sig faktisk i Danmark i mere end en menneskealder efter den første sparekasses stiftelse. — Den eneste sparekasse, som altid drev kombineret spare- og lånevirkosomhed — var Holsteinborg sparekasse.

Da greve F. A. Holstein i året 1808 havde taget juridisk embedseksamen, overtog han grevskabet. Og 2 år efter fremsatte han forslag til oprettelse af en sparekasse. Det skete i efteråret 1810 under et møde i Industriselskabet for Grevskabet Holsteinborg. Dets medlemmer bestod af samtlige præster, en del af lærerne på grevskabets skoler samt birke-dommeren og birkeskriveren. Endvidere var enkelte af de mest fremragende bønder medlemmer af selskabets styrelse. Forslaget fik god modtagelse, og hele forsamlingen gik ind for det. Der blev nedsat en komité, som skulle overveje, hvorledes „den tjenende Classes sammensparede Skillinger ei allene bedst kunde bevares, men enddog afkaste nogen Fordeel“, og i overensstemmelse hermed udarbejde plan til en sparekasse. ².

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

Til direktører for „Sparekassen for Grevskabet Holsteinborg“ valgtes birkedommer Bagger i Rude, inspektør Malthé på Holsteinborg og sognepræst Duus i Skørpinge. Birke-dommer Bagger nød tillid i befolkningen på grund af sit retsind, inspektør Malthé kendte hvert menneske på grevskabet, og pastor Duus var en af tidens fremskridtsivrige præster; han havde udgivet børnebøger, skrevet en lærebog i kemi for dilettanter og en matematikbog for begyndere.

Den nyvalgte direktion holdt sit første møde den 11. oktober 1810. Forinden havde den anskaffet en „Deliberationsprotokol for — den af Grevskabets Industrie-Selskab oprettede Spare- og Laane Casse,“ 3. Denne protokol indeholder en mængde oplysninger om dansk sparekassévæsens første — og vanskelige — leveår.

Den indleder med at meddele, at de tre mænd var blevet udnævnt til direktører for netop en måned siden: „Gjøre vitterligt: at da vi udi Holsteinborg Grevskabs Industrie-Selskabs Møde sidstleden 11te September vare udvalgte som Directeurer at bestyre en, især med Hensyn til Bonde-Almuens Vel her paa Grevskabet indrettet Spare- og Laane-Kasse, og er saaledes foreløbig ifærd med at udarbejde Udkast til denne Indretning til nøjere Bearbejdelse og Udvikling, saa var vi i Dag, Aar 1810 den 11te October forsamlede paa Holsteinborg.“ 4.

Dette møde er direktionens første.

Og det er overmåde vigtigt. For i det udarbejdede man „en Plan“ for „Indretningen“ (disse betegnelser bruges stadig de første år for henholdsvis vedtægter og sparekasse), som sammen med Kieler vedtægterne blev mønster for adskillige af de sparekasser, der i de følgende 25 år blev stiftet i Danmark. 5.

Denne plan, eller rettere: dette udkast til en sparekassevedtægt, blev „paa det nøjeste bedømt, og derefter uddraget, hvad som syntes passende for Indretningen.“ Det overdrages inspektør Malthe at renskrive den med de nye rettelser indføjjet. Endvidere oplyses, at greve Holstein, som selskabets præses, allerede før 11te oktober 1810 har formået forvalter Mortensen til at overtage posten som sparekassekasserer.

Den 2. november 1810. holder industriselskabet igen møde med oprettelse af sparekassen som vigtigste punkt på dagsordenen. Både oprettelsen af pengeinstituttet og godkendelsen af de af direktionen udarbejdede vedtægter blev henholdsvis vedtaget og givet af industriselskabet. Så enige var man, at der ikke engang blev foretaget protokollat, skønt denne dato blev dansk sparekassevirksomheds stiftelsesdag. Otte dage senere er de tre direktører forsamlede. Industriselskabet har i mellemtiden grundig gennemset den godkendte „Plan“ og pålægger direktørerne at indsende den til bedømmelse i komiteen for private understøttelsesselskaber. Den skal vedlægges en ansøgning „allerunderdanigst om Fritagelse for Brugen af stemplet Papir til Beviser og Obligationer, som ifølge Indretningens Øjemed maate fordres.“ Direktionen efterkommer ordren, og i ansøgningen fremhæver den, at sparekassen er „alleene indrettet til Nytte for Bonde-Almuen paa Grevskabet Holsteinborg,“ endvidere: „at den er en Spare- og Laanekasse, ... disse Summer skal udlaanes af Huusmændenes og Tjenestefolkenes Spareskillinger.“ Udlaanene vil blive Smaasummer, derfor vil „Omkostningerne ikke kunne afskrække Vedkommende fra at betjene sig deraf, og Hensigten er især at befordre Sparsommelighed og Industrie.“ 6.

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

Ansøgningen om fritagelse for stempelafgift er stilet til kong Frederik den 6te og har følgende ordlyd: „Til Kongen. For at fremme Flid og Vindskibelighed blandt Bonde-Almuen paa Holsteinborg Grevskab, som Agerdyrkningen ved nyttige Indretninger forbedret og Haandværk ophjælpes, har Industrie-Selskabet i fornævnte Grevskab foruden ved Opmuntringspræmier, som uddeles, modtaget en Plan for en Spare- og Laane-Kasses Oprettelse, hvorved ej alleene smaa Summer under Grevskabets Omsorg kan modtages, men og gøres frugtbringende ved igien udlaanes til saadanne Personer, der kun behøver Understøttelse — for at befordre sit Brugs Drift og Haandtering, og hvorledes saaledes en dobbelt Hensigt opnaaes.“

Ansøgningen til kongen blev afsendt 8. november 1810 ad tjenstlig vej gennem amtmanden til rentekammeret og derfra til kancelliet, der forelagde det med anbefaling for kongen.

Rentekammerets indstilling forelå først den 18. juni 1811. I sin anbefaling betoner det, at det drejer sig kun om småsummer, både med hensyn til opsparing og udlån, fordi sparerne er husmænd, daglejere og tjenestefolk. Sparekassen venter sig ingen fortjeneste. Den har udelukkende som mål at hjælpe småfolk. — Rentekammeret har dog en betænkelighed: garanter er et privat selskabs medlemmer, og de kan når som helst frasige sig medlemsskab. Men alligevel vil rentekammeret anbefale, for sparekassen kan stifte gavn og Kancelliets komité til undersøgelse af alle private forsørgelses- og understøttelsesselskaber har haft vedtægterne til gennemsyn og havde intet at indvende.

Knap en halv snes dage derefter forelå kongelig resolution om stempelfrihed: „Vi befaler allernaadigst, at de Dokumenter, som udstædes i Anledning af de smaa Summer fra

Lambert-Jensen

1 til 150 Rd. som til indbemeldte til Nytte for Almuen paa Grevskabet Holsteinborg under Grevskabets Industrieselskabs Garantie oprettede Spare- og Laane-Kasse indbetales, deraf udlaanes eller siden opsiges eller transporteres, maa skrives og hvor fornøden gøres, i Retten modtages til Læsning paa ustemplet Papir

Frederiksberg c/25de Juni 1811.

Frederik R.“

Den 11. august 1811 har direktionen modtaget den kongelige resolution og træder sammen til direktionsmøde for at forberede sparekassens åbning. Man er klar over, at her gælder reglen: at al begyndelse er svær. Et oplysningsarbejde må forberede den første kontordag. Den udsteder en bekendtgørelse om sparekassens „Hensigt og Indretning med Opmuntring til derudi deltage.“ Denne bekendtgørelse mangfoldiggøres som tryksag og sendes til lærere og præster, så den kan oplæses ved kirkestævne. Endvidere sendes den til de hjem, hvor man har tjenestepiger og karle. Og til daglejere og andre småfolk. Man kan indsætte indtil 150 Rd., men ikke under 1 Rd. Og der kan lånes foreløbig indtil 25 Rd. blot ved at henvende sig til sparekassekassereren. Ved større lån skal direktionens samtykke indhentes.

— — —

Den 20. august 1811 åbnes sparekassen for sparere. Og der møder en række mennesker, der vil sætte penge ind; men ingen, der ønsker at låne. — Om denne sparekasses start har man til for få år siden intet vidst, de ældste årgange af arkivet syntes helt forsvundne, men i 1958 fandt den nuværende sparekassedirektør Kargo-Petersen både den ældste dagbog, fra 1811, samt opsparings- og udlånsproto-

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

kollerne fra samme årgang og de følgende. Da deres indhold hidtil kun har været offentliggjort 1 gang in ekstenso (i skriftet: „150 år med Sparekassen for Grevskabet Holsteinborg og Omegn. 1960“), men aldrig i sin helhed, skal her på grundlag af dette materiale tegnes et udførligt billede af de første vanskelige år af denne sparekasses liv, der formodentlig i dag er den ældst fungerende i Europa.

Hr. Inspecteur Malthe paa Holsteinborg for Soldat Niels Hansen af Bierre Sogn og Bye. 1811. August 20: Indsat i Sparekassen og hvoraf Renter tillægges Capitalen 100 R.

Hr. Inspecteur Malthe paa Holsteinborg for Soldat Jens Hansen af Bierre Sogn og Bye. 1811. August 20: Indsat i Sparekassen og hvoraf Renter tillægges Capitalen 100 R.

Hr. Inspecteur Malthe paa Holsteinborg for afgangne Gaardmand Ole Christensens Datter Karen Olsdatter af Høve Sogn og Bye. - 1811. August 20: Indsat i Sparekassen, hvoraf Renterne til Forfalds Tiderne tillægges Capitalen 50 R.

Hr. Inspecteur Malthe paa Holsteinborg for afgangne Gaardmand Ole Christensens Datter Maren Olsdatter af Høve Sogn og Bye. - 1811. August 20: Indsat i Sparekassen, hvoraf de aarlige Renter tillægges Capitalen 50 R.

Hr. Inspecteur Malthe paa Holsteinborg for Soldat Lars Mortensen af Bierre Sogn og Bye. - 1811. August 20: Indsat, og hvoraf Renterne som aarlig forfalde skal tillægges Capitalen 34 R

Hr. Inspecteur Malthe paa Holsteinborg for Tjenestedreng Lars Hansen af Sterrede Bye, Holsteinborg Sogn. - 1811. August 20: Indsat i Sparekassen og heraf de aarlige Renter tillægges Capitalen 100 R.

Lambert-Jensen

Hr. Inspecteur Malthe paa Holsteinborg for Jomfru Malthes af Høve Sogn og Bye. - 1811. August 20: Indsat i Sparekassen, heraf Renterne tillægges Capitalen 50 R.

Hr. Inspecteur Malthe paa Holsteinborg for Frederik Hansens Hustru Karen Hans Datter af Stubberup Bye, Ørslev Sogn. - 1811. August 20: Indsat i Sparekassen og heraf Renterne tillægges Capitalen ⁷ 29 R. 90 sk.

På sparekassens første kontordag meldte sig altså otte sparere. Og de indsatte ialt 513 rigsdaler og 29 skilling. Direkte omregnet er det et beløb på lidt over 1000 kr. Men rigsdalerens købsværdi var langt større end nu. Totalsummen 513 Rd. svarer til værdien af 60—70 tønder rug eller værdien af ca. 100 tønder byg efter gennemsnitsprisen i begyndelsen af 1800-tallet. Sparerne fra den første kontordag indsatte penge til et beløb svarende til værdien af omtrent 750 kg smør. Sparekassens ledelse havde al grund til at være tilfreds med resultatet af den første kontordag. De mennesker, der meldte sig, var repræsentanter for militæret, den tjenende stand og husmødre. Man må dog huske, at de tre soldater i deres civile liv antagelig var bønder: unge karle, der senere fik fæstegård. Men der meldte sig ingen daglejere, tjenestepiger eller småhåndværkere.

I dette år, sparekassens første, holdtes endnu to kontordage: den 5. november og den 19. november 1811.

Derom melder den første „Spare-Casse Protocol i Grevskabet Holsteinborg“:

Hr. Inspecteur Malthe for Jomfru Marie Margrethe Aime Josephine Malthe paa Holsteinborg. - 1811. Nov. 5: Indsat i Sparekassen og heraf Renterne tillægges Capitalen til Forøgelse 38 R. 24 sk.

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

1811. Nov. 19: Lars Hansen, Sterrede, indsætter yderlig	20 R.
Skafterup Gaardmand Søren Wintzentsen for sin Myndling Hans Pedersen af Taarnmark Bye, Fiurendal Sogn. - Nov. 19: Indsat i Sparekassen og Renterne tillægges Capitalen	13 R. 90 sk.
Skafterup Gaardmand Søren Wintzentsen for sin Myndling Lovise Pedersdatter af Taarnmark Bye, Fiurendahl Sogn. - 1811 Nov. 19: Indsat i Sparekassen og Renterne heraf tillægges Capitalen ⁸	6 R. 93 sk.

Kassen råder ved slutningen af året 1811 over 593 rigsdaler og 9 skilling. Og direktionen er nu rede til at udlåne penge.

Kunderne lader ikke vente længe på sig. Den 7. december 1811 melder den sig, der bliver Danmarks første sparekasselåner: en forpagter fra Kvislemark sogn, Ernst Eberhard Villaume. 9. Han er søn af en franskmand, professor Peter Villaume, der havde måttet forlade sin stilling som lærer i filosofi i Berlin, en tid opholdt sig på Brahetrolleborg på Fyn og derpå, i 1807, drog han til Holsteinborg for at „bistå Grev F. A. Holstein i dennes Bestræbelser for at højne Grevskabets materielle og andelige Kultur.“ — Professor Villaume var begejstret for agerdyrkning, og sønnen gik i faderens spor og blev landmand.

Ernst Eberhard Villaume „erholdt Laan, imod at afbetale samme igien 3de Terminer i Henhold Obligationen. 300 Rd.“ Direktionsprotokollen oplyser, at dette beløb skal bruges til indkøb af inventar og heste. Han tilbyder sin far, prof. Villaume, som kautionist. Direktionssekretæren indfører: „Hr. Willaume af Quislemark var for Directionen mødt og udbad et Laan af 300 Rd., det han vil anvende til Anskaffelse af

fornøden Inventar til sit Gaards Brug samt til Besters Indkøb." — „Han anbød til Sikkerhed at stille sin Fader, Hr. Prof. Villaume som Garant og Selvskyldner, at svare deraf Rente til de fastsatte Terminer samt Capitalen endelig tilbagebetale til 11te December 1812 — 100 Rd. og 11te Juni og 11te Dec. 1813 — 100 Rd. Directionen fandt saavel Laanets Anvendelse som Afdrag at være i Overensstemmelse med Planen, og med den anbudne Sikkerhed vidste vi ei heller noget at indvende." 10.

Lånet var to-årige og skulle afbetales i tre terminer. Derfor virker det påfaldende, at Ernst Villaume møder i sparekassen allerede 4 måneder efter, nemlig den 6. april 1812, og betaler hele beløbet plus 6 Rd. i rente. Mon han uventet er kommet til penge? Eller har der foreligget en aftale mellem directionen og ham, at han skulle tage et lån for at tilskynde folk til at følge efter. Det vil opmuntre andre, at en af egnens ansete mænd lægger for. Og slipper godt fra det.

Det skal dog indrømmes, at inden Villaume havde betalt tilbage, meldte sig to nye låntagere. Derom melder „Laane Casse Protocol i Grevskabet Holsteinborg“:

»Bierre. Veverpigen Kirsten Jacobs Datter. - 1812.
Marts 1. Udbetalt til Rende og Rendegarn Anskaffelse 16 R.«

— Kirsten Jacobs Datter, den fattige vævepige, anede nok ikke, hvilken fornem stilling hun dermed fik: at være den første kvinde, der optog et lån, ja, overhovedet den første Egentlig skulle gårdmand Jørgen Hansen fra Haarslev have danske, der gjorde det — for Ernst Villaume var franskmænd haft den ære. Han var nemlig før Kirsten „mødende og udbad sig et Laan af 200 Rigsdaler, som han ville anvende til Vognes

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

og andet Inventars Indkøb. Til Sikkerhed anbød han at ville stille en sufficient Mand Caution, og deraf svare Rente til de fastsatte Terminer samt at tilbagebetale Capitalen i følgende Terminer ... 1. Nov. 1812. 1813. 1814 og 1815 hver Gang 50 Rd. Directionen bevilgede ham det begierte Laan, naar han inden 8 Dage i Overensstemmelse med Planen udstæder sin Obligation." Det hele synes klappet og klart, men så får den mand betænkeligheder, der skulle kautionere. Man var skeptisk overfor dette nye. Jørgen Hansen må gå til sparekassedirektionen den følgende måned, 3. marts 1812, og melde, at „den mand, som havde lovet ham at ville være hans Cautionist for det ham i sidste Møde bevilgede Laan, nu havde fra gaaet det, og det ikke var ham muligt at faa nogen anden. — Laanet blev ham derfor ikke udbetalt." Jørgen Hansen måtte vente med sin vogn og sit inventar, til folk fik mere tillid til sparekassévæsenet og turde vove kaution.. Og — det blev så Kirsten Væverpige, der fik det første lån, næstefter Villaume. Og hun fik det tilsyneladende på sit glatte ansigt. Skulle hverken yde håndpant eller stille med kautionist. Der blev ikke engang sat nogen tidsfrist hverken for afdrag eller for lånets endelige tilbagebetaling.

Og det er næppe tilfældigt. Sparekassen blev stiftet som et filantropisk foretagende, den skulle hjælpe de små i samfundet og ikke se på egen fordel. Nu fik direktionen straks lejlighed til at betone „Indretningens“ sociale indstilling og ånd.

— — —
Oversigt over indskud til opsparing og lån for året 1812:

Hr. Inspecteur Malthe paa Holsteinborg for Myndling
 Sidste Hans Datter af Skørpinge.

1812. Febr. 18. Indsat i Sparekassen, heraf Renterne
 tillægges Capitalen til Forøgelse 18 Rd. 12 sk.

Lambert-Jensen

Hr. Inspecteur Malthe for Myndling Hans Olsen, Søn af afdøde Ole Christensen af Høve. 1812. April 16. Indsat i Sparekassen, heraf Renterne bestandig tillægges Capitalen	3 Rd. 72 sk.
Hr. Inspecteur Malthe paa Holsteinborg for Inger Friderikke Caroline Malthe. 1812. Mai 5. Indsat i Sparekassen, heraf Renterne bestandig tillægges Capitalen	40 Rd.
Ialt ¹¹	61 Rd. 84 sk.

I 1812 blev bevilget følgende lån:

Foruden ovennævnte Kirsten Jacobs Datter	16 Rd.
Taarnmark. Hr. Kirkesanger og Skolelærer Nielsen. 1812. Marts 22. Erholdt Laan imod sammen igjen at afbetale i 4 Terminer i Medhold den for Laanet udstædte Obligation	200 Rd.
Venslev. Udflyttet Gaardmand Frands Olsen. 1812. April 16. Erholdt til Laan imod Afbetaling i 4 Terminer i Medhold Obligation	200 Rd.
Rude. Huusmand Jørgen Jørgensen. 1812. April 16. Modtaget et Laan som skal afbetales i 4de Aar i Overensstemmelse med den for samme udstædte Obligation	100 Rd.
Haarslev. Huusmand og Bødker Morten Olsen. 1812. Juni 18. Modtaget et Laan, afbetales i 4 Terminer i Medfør Obligationen	40 Rd.
Rude. Smed og huusmand Jens Sørensen. 1812. Juni 11. Modtaget et Laan som skal tilbagebetales i 4 Terminer ¹²	50 Rd.

 606 Rd.

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

Der indsattes — som det fremgår af ovenstående — kun 61 Rd. 84 skilling i sparekassen i året 1812, sparekassens første hele år. Når der kunne udlånes så stort et beløb, 606 Rd., skyldes det dels den store sum, der blev indsat på den første kontordag året før, dels at Ernst Villaume tilbagebetalte sit lån på 300 Rd. længe før, fristen var udløbet. Kun tre nye sparere kom til, og de var alle tre børn eller unge.

Det ser ud til, at folk ved sparekassens start enten har mødt den med megen tillid, eller også at der er virket forud for at folk skulle komme og sætte penge ind; man lægger mærke til, at næsten halvdelen af de første sparere er fra Høve. Det tyder på, at den forud har fået en vis position der. Men siden er man blevet tilbageholden. Kun en eneste kommer to gange med pengebeløb, nemlig tjenestedrengen fra Sterrede, Lars Hansen, den første gang indsætter han 100 Rd., tre måneder senere forøger han sin kapital med 20 Rd. — I 1812 går det næsten i stå, idet ikke en eneste af dem, sparekassen egentlig er oprettet for, satte penge ind. Med udlån er det gået modsat. Sparekassen havde eksisteret langt over et halvt år, uden at der meldte sig andre lånere end Villaume. Men så kommer de. Efterspørgslen bliver større, end man kan honorere. I 1812 er der seks lånere, der låner beløb fra 40 Rd. til 200 Rd. Mindre lån får man uden kaution, helt på sit glatte ansigt, men det skal altid dokumenteres — i hvert fald oplyses — hvortil pengene skal bruges. Og der ydes kun lån til produktiv virksomhed, f. eks. besætning og redskaber. Alle lån er kortfristede, ingen af dem på over 4 år. Det gælder i det hele taget adskillige år frem i tiden, at der intet langfristet lån ydes. Det højeste bliver otte år. Sparekassens direktion er tilfreds med de låntagere, den får i 1812. Det er netop sådanne mennesker, den vil hjælpe: småfolk, der

kan bedre deres kår ved at få penge til anskaffelser på et tidligt tidspunkt; det drejer sig om en lærer, der lige var tiltrådte sit embede, og som skulle bruge penge til anskaffelse af det nødvendige i henseende til redskaber og besætning for at kunne drive en skolelod på lidt over en halv snes tønder land; den var en del af hans indtægt. Endvidere en gårdmand, der nylig havde flyttet sin gård ud og derfor havde haft store byggeomkostninger. De fik store lån. Endvidere fik en husmand, en bødker, en smed og en væverske mindre lån.

Ved årets slutning, 1812, havde „Indretningen“ en kassebeholdning på 183 Rd. 85 skilling. Hvis erhvervslivet fik rolige kår i den kommende tid, og landets finansvæsen ville udvikle sig normalt, skulle der være mulighed for at udvide sparernes antal ved en saglig reklame for kassen og ved gennem skolerne at gøre den nye idé kendt og populær.

— Da indtraf begivenheder i landets økonomiske liv, som greb dybt ind i den unge sparekasses daglige liv — og en tid truede med at kvæle den! Kong Frederik den 6te så sig nødsaget til at udstede en ny lov om Danmarks finansvæsen: Forordning af 5. januar 1813. Populært plejer man at sige, at staten gik bankerot. Det er dog ikke rigtigt. Så meget betød kontante midler faktisk ikke den gang. Hovedprincippet i pengeforordningen var, at der i fremtiden kun måtte være en slags mønt i landet. I øjeblikket var der flere møntsorter og pengesedler. Nu oprettedes en rigsbank, der fik eneret på at udstede mønt og pengesedler. Den skulle være helt uafhængig af statens finanser. Af 1 mark sølv præges $1\frac{1}{2}$ rigsbankdaler, der gælder 6 mark à 16 skilling. Endvidere sættes en kurs to gange årlig. Grundkapitalen til denne rigsbank tilvejebringes ved en bankhæftelse på 6 % på al fast ejendom i landet. Og denne hæftelse havde forret for al anden gæld

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

på ejendomme. Banken fik ret til at udstede 36 millioner rigsbankdaler. Heraf skulle 27 millioner tjene til inddragning af gamle sedler, resten bruges til udlån og til reservefond for statens finanser. Reservefonden var på 15 millioner S. V., d. v. s. sølvværdi, som banken forrenter, og som staten i nødsfald kunne bruge.

Et hovedpunkt i denne forordning var også indløsningen af gamle sedler. For hver 6 daler kurant — den hidtil gældende møntenhed — blev givet 1 rigsbankdaler. Da kurantdalerens navneværdi i forhold til rigsbankdaleren var 8 til 5, blev kurantsedlen nedsat til en tiendedel af pålydende. De gamle pengesedler, sletdaleren, var med et kun en tiendedel værd i forhold til rigsdaleren. Og det værste var, at regeringen ikke kunne fastholde kursen. „Landmænd, der kom til byen, vidste knap bedre end, at sedlerne var blevet uden værd“, skriver nationalbankdirektør Marcus Rubin, „og som følge deraf satte de priserne fabelagtigt til vejrs.“ Endnu fortælles om en gårdmand, der boede i den nordligste gård i Bisserup i Holsteinborg sogn, at han kørte til København med et læs korn og fik betaling i pengesedler. De fyldte så meget, at han måtte stoppe dem i en tom kornsæk, og den sad han på på vejen hjem, for den bød et blødt sæde! Det gik især ud over embedsmænd, arbejdere og andre, der fik deres løn helt eller delvis i penge. En årsløn på 2000 daler strakte ikke langt, når et par støvler kostede 500 kurantdaler, en skæppe salt 100 kd., en snaps et par daler — og et pund kaffe 30 daler! Vi ser bedst prisbevægelsen ved at følge kornprisen. I sparekassens stiftelsesår kostede en tønne rug 31 kr. (omregnet direkte i nutids penge. 1 kurantdaler omkring 16,85). I 1812 sprang prisen op til 197 kr. pr. tønne. Og

i 1813 måtte man give 419 kr. for en tønde rug, eller mere end en underofficer ved hæren havde i årlig gage.

Holsteinborg sparekasse er den eneste i kongeriget Danmark, der oplevede statsbankerotten. De to eller tre, der var ældre, lå nok indenfor monarkiet, men ikke i riget, de tilhørte Holsten. Og den næste sparekasse i kongeriget stiftedes først to år efter bankerotten, i 1815. Derfor har det særlig interesse at se, hvorledes pengekrisen virkede ind.

På selve dagen for den skæbnesvangre pengeforordning, den 5. januar 1813, kom to sparere og indsatte penge. Men siden tørrede opsparingskilden ind. Folk på egnen regnede efterhånden mest med naturalier og ikke med penge. I maj indsatte en ung pige et halvt hundrede rigsdaler. Men da hun var datter af sparekassens 1. daglige leder, inspektør Malthe, indsatte han måske pengene for at opmuntre andre til at følge eksemplet.

Det var dog forgæves. Der meldte sig ikke flere det år. Og det følgende år, 1814, kom kun tre sparere, så virksomheden var faktisk standset i praksis. Derimod ikke teoretisk. Enhver kunne indsætte. Man gjorde det bare ikke.

Intet øjeblik tænkte greve F. A. Holstein eller direktionen på at give op. De blev ved at låne penge ud i den udstrækning, der var midler til det i kassen — som om intet var hændt.

I 1813 indsættes ifølge indlånsprotokollen:

Hr. Inspecteur Malthe paa Holsteinborg for Jomf. Johanne Vedastine Malthe paa Holsteinborg. 1813. Jan. 6. Indsat, heraf Renterne bestandig tillægges Capitalen	50 D.
Hr. Inspecteur Malthe for Andreas Christensen og Lars Christensen af Taarnmark	1 D. 80 sk.

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

I 1813 ydes følgende lån:

Haarslev. Boelsmand Anders Pedersen. 1813. Marts 16. Erholdet som tilbage betales i Med- hold Obligationen	25 D.
Nyerup. Huusmand Corfix Rasmussen. 1813. Juni 3. Erholdet et Laan som i Overensstem- melse med Obligationen afbetales i 4 år	50 D.

— Det første lån på 25 rigsdaler skal bruges til indkøb af heste. Det andet oplyser direktionsprotokollen intet om.

Det alt overskyggende spørgsmål i dette år er: Hvorledes får man ordnet forholdet til sparerne? Og hvorledes vil de reagere, når de får at vide, at deres opsparede pengesum smelter som en snebold? Mon de vil tage deres penge ud og dermed tvinge direktionen til at opgive sparekassen?

Det andet spørgsmål, som også er vigtigt, omend ikke livsvigtigt, er, om lånerne vil volde vanskeligheder f. eks. ved at opsigte de lånte penge og anmode om at måtte betale dem tilbage snarest muligt. Med hensyn til sparerne lå vanskeligheden i at forklare dem, at sparekassen er uden skyld i det skete: at deres sparepenge med et er formindsket til en trediedel! Man havde jo lovet, at kapitalen ville vokse. Uheldigt var det, at den ene af direktørerne, inspektør Malthé, fratrådte direktionen dagen efter pengereformens ikrafttræden. Det skete „efter Lodtrækning“ står der kort og godt. Hans efterfølger bliver sognepræst Peter Neergaard Schou, Ørlev ved Skælskør.

Direktionen tøver et par måneder. Så indkalder den lånerne til forhandling om, hvorvidt de vil have deres fordringer omskrevet til rigsbankpenge i overensstemmelse med de tilsendte tabeller efter forskrivningens alder.

Lånerne stiller sig meget forstående. Kirkesanger og skolelærer Lars Nielsen, Tornemark, „skylder efter Forskrivning af 22. Marts i 1812 — 200 Rc., men herpå er betalt Afdrag 50 RC ... er skyldig 150 RC., hvilke han erklærer ikke at ville have omskrevet, men vil udbetale Capitalen med sin Rente 1. Mai førstkommende i Daler Courant.“ På samme måde gik det med de to næste, Jørgen Jørgensen, Rude, ... „i Henseende til de 75 RC. han endnu skyldte efter sin Forskrivning af 15. April.“ Og smed Jens Sørensen på lignende måde med hans gæld på RC. En fjerde låner, Morten Olsen fra Haarslev, var ikke mødt. Sparekassedirektionen stiller sig imødekommende og meddeler lånerne, at „den fandt ingen Grund til at nægte Antagelse af de af Debitorerne givne Anbud om at udbetale deres Skyld 1. Mai dette Aar.“

Men denne beslutning fortrød direktionen snart — og omstødte den.

Så fulgte forhandling med sparerne.

De, der havde penge indestående i sparekassen, var tilsagt til at give møde samme dag. Men ingen af dem mødte. Man ved ikke hvorfor. Så blev nyt møde sat til 6. april 1813. Og da kom de. De meddelte, at de gerne ville lade pengene blive stående, omskrevet efter de nye tabeller. Det betød, at den første sparer i Danmark, Niels Hansen, fik sine 100 Daler nedskrevet til 35 rigsbankdaler. Og de andre fulgte efter på lignende måde.

Da Holsteinborg sparekasse er den eneste, der har oplevet statsbankerotten 1813, skal her gives en oversigt over ændringerne ved sparerens opsparede beløb.

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

	<i>Indsat 1811</i>	<i>Omregnet 1813</i>
Niels Hansen af Bierre	100 DC	35 Rbd.
Jens Hansen af Bierre	100 -	35 -
Karen Ols Datter af Høve ...	50 -	18 -
Maren Olsdatter af Høve ...	50 -	18 -
Lars Mortensen af Bierre ...	34 -	11 - 86 skilling
Lars Hansen, Sterrede	100 -	
og derpå	20 -	41 -
Niels Jørgensen	50 -	17 - 48 skilling
Karens Hansdatter af Stubberup	29 - 90 sk.	10 - 42 skilling

Omskrivningen foretages med 100 DC. svarende til 35 rigsbankdaler.

— Hvorledes virker nu den nye tingenes tilstand; at man kan risikere, at ens sparepenge bliver formindsket, ind på befolkningens syn på „Indretningen“?

Det fremgår tydeligt af opsparingen de følgende år. Da en oversigt aldrig før har været trykt, skal den offentliggøres her.

År 1814:

Husmand Morten Nielsen for Myndling Kirsten Pedersdatter af Quislemark	11 Rd. 64 sk.
Husmand Morten Nielsen for Myndling Hans Peder- sen, Quislemark	27 Rd.
Gaardmand Lars Johansen for sin Søn Jens Larsen og Datter Karen Lars Datter	100 Rd.

1815:

Kammerraad og Inspektør Malthe for Myndlinge Christen Nielsen, Karen og Maren Niels Døtre, Orebye	12 Rd. 41 sk.
---	---------------

Lambert-Jensen

Arvefæster Corfix Nielsen for Myndlinge Niels, Jens og Johannes Corfixsønner og Datter Ellen Corfix Datter	47 Rd. 55 sk.
Inspektør Malthé for Hans og Andreas Poulssønner, Stubberup	3 Rd. 64 sk.
Mads Pedersen for sin Søn Peder Madsen og Datter Ellen Mads Datter	5 Rd. 27 sk.
Husmand Morten Nielsen for Myndlinge Ane Lars Datter, Quislemark	1 Rd. 13 sk.
Inspektør Malthé for Myndlinge Jens Hansen, Sophie, Ane Kirstine, Ellen og Maren Hans Døtre, Skafterup	12 Rd. 41 sk.

1816: Ingen sparere.

1817:

Ungkarl Thomas Nielsen, Spiellerup	100 Rd.
Hans Madsen for sin Myndling Kirsten Niels Datter, Quislemark	6 Rd. 41 sk.
Søren Jensen for sin Myndling Morten Jensen, Skafterup	10 Rd.
Myndling Sidse Hansdatter af Skiørpinge.	

Det er bemærkelsesværdigt, at der — som det fremgår af ovenstående oversigt — ikke kommer en eneste fra erhvervene: landbrug eller håndværk, medmindre den i 1817 nævnte ungtkarl tilhører dem. Indsætterne er næsten udelukkende børn, eller rettere: formyndere, der indsætter penge for børn. I visse tilfælde aner man en tragedie bag de korte meddelelser, f. eks. i 1815, da Malthé indsætter penge for tre børn. I et andet får man det senere at vide: Kirsten Niels Datters penge hæves 4 år efter af hendes svoger, for hun er død. — I andre tilfælde ser man det glædelige, at da en dreng

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

eller pige først har fået nogle få rigsdalere ind i sparekassen, får de lyst til at spare. Det gælder Morten Nielsen fra Skafte-
rup, der i 1817 indsatte 10 Rdb. Tre år senere kommer han
med et par hundrede rigsdaler. Derpå med 50 Rdb. Og
summen stiger efterhånden til næsten halvfjerde hundrede
Rdb., en meget betydelig sum. Da den er højest, har den
samme værdi som købsværdien af 60 tønder rug. En anden
sparer, Sidse Hans Datter fra Skørpinge, startede i 1812 med
18 DC, 12 skilling. Hun er kassens bedste sparer i disse år.
Hun når op på over halvfjerde hundrede rigsbankdaler og
lader sine penge stå i over 22 år.

Men de mennesker, for hvem sparekassen er oprettet: dag-
lejere og tjenestefolk og andre, der kun har til dagen og vejen
— og lidt til, som de så skal sætte ind, kommer ikke. I 1814
var der tre indsættere, der satte penge for fire børn, i 1815
var der 7 indsættere, der sætter ind for 17 børn. Og 1816
huskedes nok som det første år, hvor der ingen nye sparere
var. I 1817 indsætter en mand 100 RD., det største samlede
beløb i flere år.

Af lån i det tilsvarende tidsrum ydes følgende:

1814: Ingen.

1815:

Nyerup. Gaardmand Hans Nielsen. Erholdt Laan ... at afbetales i 3 Aar	150 RD.
Venslev. Gaardmand Niels Johansen. Erholdt Laan ... til- bagebetale 1. Mai 1816	100 RD.
Tornemark. Kirkesanger Abildgaard. 4 Aar	100 RD.

1816:

Rude. Kirkesanger M. Jensen	100 RD.
Bierresønder. Gaardmand Hans Christensen — til 1820 ...	100 RD.

1817:

Menstrup. Skolelærer Hansen. — til Nov. 1817 100 RD.

Lånene i disse år — årene mellem statsbankerotten og den store landbrugskrise — var gode for landbruget. De fleste landbrugsejendomme var tildels selvforsynende. Kun når man skulle anskaffe redskaber og besætning, havde man brug for kontante midler. Priserne på korn, kød og flæsk var høje. Beskæftigelsen var stor. Det er især folk, der skal etablere sig, der har brug for lån. Og alle lånene er kortfristede. Det er nødvendigt for direktionen at arbejde på kort sigt i denne henseende, fordi der næsten ingen penge kommer ind. Den kan også gøre det med god samvittighed, for der er ikke stor låneefterspørgsel. Men dette forhold ændres helt i 1818.

På dette tidspunkt er Europa begyndt at komme sig efter de svære Napoleonskrige. Soldaterne er vendt hjem til det civile liv. Landene begynder at sætte produktionen i vejret og behøver ikke at købe så mange varer i andre lande. Denne udvikling er ugunstig for et kornproducerende land som Danmark og påvirker prisudviklingen på verdensmarkedet. Norge, som aftog meget korn fra Danmark, mistede vi i 1814. En ulykke kommer sjældent alene, siger man. Det passede her, for året efter gik Englands marked tabt for os ved toldloven af 1815, der forbød indførsel af korn, når prisen var under et vist punkt (for hvede 80 Shill. pr. Quarter, det svarer omtrent til 35 kr. pr. tønne). Frankrig fulgte fire år senere eksemplet og forbød indførsel af korn, når prisen gik under 25 kr. pr. tønne. Også Spanien, der tidligere havde fået korn nordfra, ophørte med at købe.

Denne udvikling ude i verden fulgtes af en tilsvarende ugunstig indadtil i landet: da pengene steg i værdi, faldt

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

varepriser, al omsætning og spekulation hæmmedes; de faste byrder blev vanskelige at udrede, skattetrykket voksede, og ejendomspriserne faldt. Landmændene klagede over told på nødvendige indførselsvarer og over det stemplede papir, der for en gældsfor skrivning på f. eks. 300 Rbd. løb op til 7 Rbd.

Denne udvikling ude i Europa og inde i landet afspejler sig i den unge sparekasses udvikling, så meget endda, at man faktisk kan sige, at der begyndte en ny periode i sparekassens liv med året 1818.

Da satte en stor landbrugskrise ind over Danmark. Priserne på landbrugsprodukter faldt katastrofalt i løbet af få år, i visse tilfælde kostede rug under halvdelen af, hvad prisen var blot 10 år før. Da sparekassen startede, var prisen på rug omregnet i vore penge 16 kr. 85 øre. 10 år senere kostede den kun 6 kr. 12 øre. Flæsket kostede 30 øre pundet og faldt til 19 øre. Og smør faldt fra 37 øre til 31 øre pundet.

Ved denne — 2. periodes — begyndelse i Holsteinborg sparekasses historie meldte sig overhovedet ingen nye sparere. I tiden 1818 til 1821 indsættes ikke så meget som 1 rigsdaler. Først i slutningen af 1821 kommer en møllersvend og sætter 39 rdl. ind for en dreng, som han er formynder for. Og han er ingen enlig svale. Flere følger snart efter. Forklaringen til den spirende sparelyst, der vokser frem på et tidspunkt, hvor fattigdommen breder sig på landet, er vel, at folk efter den pengerigelige tid 1813 til 1817, hvor man sorgløst gav ud, hvad man tjente, begyndte at forstå, at det var godt at have lidt på kistebund eller i sparekasse — og navnlig det sidste, for det gav 3 procent i årlig rente.

I 1822 meldte sig 5 nye sparere, i 1823 7 nye. Hvert år meldte sig nogle. Men det vigtigste var, at de fleste af de tidligere sparere lod deres penge blive stående. Derfor kunne

man stadig låne ud. Og det blev der nu brug for. Mens opsparingen i denne periode var fra 2 rbd. til 100 rbd., var udlånene fortrinsvis på 15 til 50 rbd. I enkelte tilfælde ydes til en låner 100 rbd. Behovet var stort. Man overraskes over, at der er flere, som får lån på både 8 og 10 rbd. (svarende til 18 til 22 kr.) at betale tilbage på 1 år. Man skimter de hårde vilkår, landbruget havde, når man læser, at der må ydes så små beløb som 10 rbd. både til gårdmænd og sognefogeder, endda at betale „efter lovlig Opsigelse“, d. v. s. på ubestemt tid. Eller når en „Kakkelovnsfabrikeuer“ to gange må forstrækkes med et lån på — 5 rbd. Ja, en husmand må endda anmode om et lån på 4 rbd.

I tiden 1818, da krisen sætter ind, og til og med 1820 er der få lånere, enten fordi man ikke er klar over, at sparekassen vil yde hjælp; for alt lån var hidtil ydet til folk af private; eller fordi man var lidt mistænksom overfor den. Men disse hindringer bliver snart overvundne. I 1821 er der endnu kun to nye lånere — men adskillige sidder med gamle lån. I 1822 kommer ikke mindre end 12 nye lånere. I 1823 er der 10. I 1824 8 nye lånere. I de følgende tre år henholdsvis 11, 10 og 13.

De fleste lån er kortfristede: et til 5 år. Alle klasser af landbefolkningen er repræsenteret blandt lånerne. husmænd, håndværkere, gårdmænd, boelsmænd, skolelærere og præster.

Det er åbenbart, at kassen har vundet befolkningens tillid. Det gælder også med hensyn til opsparing. Vel er det små tal, det drejer sig om, men dog store nok til at man kan se, at den har genvundet folks tillid efter chokket i 1813.

Det fremgår tydeligt af en samlet oversigt over opsparing og udlån i denne periode af dens historie: 1818—1828.

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

Sparere 1818—28:

1818: Ingen.

1819: Ingen.

1820: Ingen.

1821:

Møllersvend Hans Jørgensen for Myndling Hans
Hansen, Tornemark 39 Rbd. 72 sk.

1822:

Kirkesanger Læderborg for Myndling Hans, Kirsten
og Ane Læderborg, Skiørpinge 10 Rbd. 72 sk.
Kirkesanger Birk for Myndling Johan Christian
Møller, Haarslev 3 Rbd.
Huusmand Johan Christiansen, Spiellerup 2 Rbd.
Huusmand Jørgen Pedersen, Taarnmark 2 Rbd.
Gaardmand Christoffer Nielsen for Myndling Ane
Hansdatter, Haarslev 37 Rbd. 60 sk.

1823:

Soldat Ole Jørgensen, Venslev 100 RD.
Smed Lars Nielsen, Skafterup, for Myndling Niels
Larsen af Bisserup Bye, Fiurendahl Sogn 11 RD. 26 sk.
Smed Lars Nielsen, Skafterup, for Myndling Hans
Larsen af Bisserup Bye 11 RD 26 sk.
Smed Lars Nielsen, Skafterup, for Myndlingen
Maren Larsdatter af Bisserup 5 RD. 61 sk.
Smed Lars Nielsen, Skafterup, for Myndlingen
Marie Larsdatter af Bisserup 5 RD. 61 sk.
Indsiddet Rasmus Jensen, Wensløw 2 RD.
Huusmand Christen Jørgensen, Stubberup 2 RD.

Lambert-Jensen

1824:

Jeppé Hansens Enke, Snedinge, indskudt for hendes Søn Hans Jeppesen	20 RD.
Jeppé Hansens Enke, Snedinge, for sin Datter Sophie Jeppesdatter	20 RD.
Jeppé Hansens Enke, Snedinge, for sin Datter Christiane Jeppesdatter	20 RD.
Ungkarl Ole Jørgensen, Bierresønder	100 RD.

1825:

Jeppé Hansens Enke indskudt for sin Søn Peder ...	20 RD.
Jeppé Hansens Enke for sin Datter Maren	20 RD.

1826:

Ungkarl Jens Rasmussen, Hyllested	100 RD.
---	---------

1827:

Christen Niensens E.s Kirsten Jensdatter, Spileerup...	10 RD.
Hans Jensen, Søn af Gaardmand Jens Olsen, Haarslev	50 RD.
Ane Jensdatter, Datter af Gaardmand Jens Olsen, Haarslev	50 RD.
Lars Pedersens Enke for Peder Larsen, Bisserup ...	10 RD.
Lars Pedersens Enke for Søren Larsen, Bisserup ...	10 RD.
Lars Pedersens Enke for Karen Larsdatter, Bisserup	10 RD.

1828:

Gmd. Jørgen Jørgensen, Bierre	60 RD.
Aftægtsmand Hans Olsen med Værge for Sønnen Niels Hansen, Sterrede	82 RD.
Aftægtsmand Hans Olsen med Værge for Datteren Ane Hansdatter, Sterrede	41 RD.
Ungkarl Peder Olsen, Bisserup	50 RD.

*Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland**Oversigt over udlån 1818—1828.*

Det vil erindres, at i perioden 1818 til 1821 indsættes intet beløb af nye sparere. Men man har stadig kapital at arbejde med. De hidtidige sparere lader tildels deres penge stå, og nogle sætter flere ind på deres konto.

Så kassen kan stadig virke ikke blot som sparekasse, men netop på det område, hvor den er den eneste i Danmark: som lånekasse. Det fremgår af nedenstående oversigt, der strækker sig til to år efter, at den store landbrugskrise er ophørt.

*Laanere:**1818:*

Huusmand Hans Larsen, Wensløw. Erholdt Laan ... afbetales i to Terminer	100 RD.
Huusmand gl. Niels Jørgensen, Wensløw ... at afbetale i 1 Termin	50 —
Huusmand u. Niels Jørgensen, Wensløw ... at tilbagebetale i 4 Terminer	25 —

*1819: Ingen Laan.**1820:*

Huusmand Hans Jacobsen, Rude ... at tilbagebetale i 4 Aar	25 —
Hr. Kirkesanger Jensen, Quislemark ... afbetales paa 4 Aar	50 —
Huusmand Niels Hansen, Stubberup ... afbetales paa 4 Aar	50 —
Huusmand Knud Hansen, Bierre. Modtaget Laan, som i Henhold til Obligation tilbagebetales 1. Maj 1821 og 1822	15 —
Niels Christensen, Sandvedhuus ... tilbagebetales paa to Aar	15 —
Huusmand Hans Nielsen, Orebye ... 4 år	20 —
Arrestforvarer Frantz Folie ... 2 Aar	20 —

1821:

Huusmand Henrik Hansen, Stubberup ... 1 Aar	25 —
Huusmand Christen Hansen, Stubberup ... 2 Aar	15 —

*Lambert-Jensen**1822:*

Hr. Kirkesanger Nielsens Enke, Krummerup ... 9 Aar	45 —
Boelsmand Hans Jensen, Menstrup ... 4 Aar	25 —
Smed Jens Sørensen, Rude. ... 5 Rd. hver 1ste Dec. til alt er betalt	35 —
Hr. Kirkesanger Birck, Haarsløw ... 5 Aar	25 —
Gaardmand Frederik Anretz, Orebye ... 5 Aar	50 —
Huusmand Friderik Frandsen, Hyllested ... 2 Aar	20 —
Huusmand Friderik Christiansen, Nyerup ... 2 Aar	10 —
Huusmand Hans Pedersen, Bierre ... 4 Aar	20 —
Huusmand Hans Madsen, Bøgelunde ... 2 Aar	8 —
Huusmand Friderik Christiansen Jæger, Quislemark . 2 Aar	8 —
Niels Henningsen for Kirsten Johannedatter, Nyerup. 2 Aar	8 —
Kirkesanger Poulsen Enke Birgithe, Quislemark ... 3 Aar	15 —

1823:

Gaardmand Peder Larsen, Bøgelunde ... 3 Aar	60 —
Gmd. og Smed Lars Nielsen, Nyerup ... 3 Aar	60 —
Hmd. Niels Andersen, Sterrede ... 3 Aar	30 —
Hr. Skytten Thymann, Nyerup ... 3 Aar	45 —
Huusmand Jens Nielsen, Skafterup ... 2 Aar	20 —
Huusmand u. Jens Hansen, Wensløw. Afbetale paa 2 Aar	10 —
Huusmand Hans Christoffersen, Wensløw. Afbetales paa 1 Aar	10 —
Tiener C. Madsen, Holsteinborg. Afbetales paa 2 Aar ...	25 —
Bødker Girstein, Bisserup. Afbetales paa 2 Aar	25 —
Hmd. Peder Henrik Korn, Bisserup. Afbetales paa 2 Aar ...	30 —

1824:

Niels Gundersen, Statfornærhuus. Afbetales paa 2 Aar ...	20 —
Gmd. Niels Nielsen, Skafterup. Afbetales paa 2 Aar	40 —
Smed Peder Pedersen, Nyerup. Afbetales paa 2 Aar	40 —
Gmd. Anders Larsen, Bierre. Afbetales 1¼ Aar	20 —
Huusmand Lars Christoffersen, Bøgelunde. Afbetales paa 1 Aar	10 —
Huusmand Jens Larsen, Bøgelunde. Afbetales paa 1 Aar ...	8 —
Sognefoged Hans Nielsen, Stubberup. Afbetales paa ½ Aar	10 —

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

Hmd. Peder Eriksen, Taarnmark. Tilbagebetales »når paa-
fordres« 4 —

1825:

Hmd. Rasmus Andersen, Nyerup. Tilbagebetales paa 4 Aar 50 —
Hmd. Hans Olsen, Stubberup. Afbetales paa 2 Aar 20 —
Bmd. Søren Christensen. Afbetales ½ Aar 10 —
Hmd. Jens Jensen, Stubberup. 2 Aar 19 —
Hmd. Henrik Hansen, Haarsløw. Afbetales paa 1 Aar 8 —
Gmd. Hans Christensen, Glænøe. 1½ Aar 50 —
Hmd. Jørgensen Pedersen, Wensløw. 5 Aar 25 —
Hmd. Christen Pedersen, Haarsløw. 4 Aar 20 —
Hmd. Jørgen Pedersen, Bierre. 4 Aar 20 —
Sognefoged Jens Hansen, Quislemark. 3 Aar 12 —
Bmd. Rasmus Jensen, Glænøe. 3 Aar 25 —

1826:

Hmd. Jens Jørgensen, Bierresønder. 2 Aar 20 —
Hmd. Hans Nielsen, Nyerup, 9 Aar 25 —
Peder Jørgensen, Stubberup. 1 Aar 10 —
Peder Corsøer, Rude. 2 Aar 10 —
Hans Eilertsen, Bisserup. 4 Aar 15 —
Jacob Hansen, Bisserup. 2 Aar 20 —
Skomager Jens Johansen, Haarsløw. 1828 12 —
Madame Richardt, Rude. 3 Aar 27 —
Huusmand Rasmus Nielsen, Stubberup. 1 Aar 15 —
Skovfoged Olsen, Glænøe. 1 Aar 25 —

1827:

Ungkarl Lars Pedersen, Spiellerup. 1 Aar 100 —
Hmd. Peder Hansen, Ørsløw. 1 Aar 20 —
Jørgen Larsen, Bierre. 2 Aar 20 —
Jens Hansen, Haarsløw. 2 Aar 20 —
Gmd. Christen Nielsen, Bøgelunde. 3 Aar 20 —
Hmd. Jacob Pedersen, Wensløw. 1½ Aar 6 —
Hmd. Anders Olsen, Bierre. 2 Aar 15 —

Lambert-Jensen

Kirkesanger E. Birck, Haarsløw. 1 Aar	50 —
Kirkesanger Sørensen, Wensløw. 1 Aar	30 —
Snedker Didriksen, Bisserup. 3 Aar	20 —
Hmd. Jens Larsen, Hyllested. 5 Aar	50 —
Hmd. Johan Werner, Bøgelunde. 5 Aar	25 —
Hmd. Peder Hansen, Taarnmark. 2 Aar	10 —

1828:

Christian Poulsen, Quislemark. 5 Aar	130 —
Gmd. Jens Pedersen, Wensløw ... »efter lovlig Opsigelse«	10 —
Gmd. Anders Larsen, Wensløw. 4 Aar	50 —
Hmd. Jens Nielsen, Haarsløw. 2 Aar	10 —
Kakkelovnfabriquer Gesner, Bisserup. ½ Aar	5 —
Gmd. Hans Larsen, Orebye. 3 Aar	50 —
Bmd. Ole Jacobsen, Høve. ½ Aar	25 —
Indsidder Hans Pedersen, Taarnmark. ... »tilbagebetales efter ½ Aars Opsigelse«	50 —
Peder Madsen, Haarsløw. 1½ Aar	10 —
Rasmus Hansen, Sønderjellinge. 2 Aar	14 —
Huusmand Jens Larsen, Rude. 6 Aar	25 —
Murermester Mauritius Hector, Wensløw. 3 Aar	25 —
Boelsmand Jens Sørensen, Bierre. Over 3 Aar	10 —
Gmd. Christen Christensen, Glænøe. 6 Aar	25 —
Hmd. Hans Boesen, Wensløv. 2 Aar	10 —
Hmd. C. L. Brisson, Glænø. 3 Aar	20 —
Hmd. Niels Jørgensen, Wensløw. ½ Aar	5 —
Hmd. Jens Olsen, Qvislemark. 2 Aar	20 —
Huusmand Peder Jensen, Bisserup. 1 Aar	10 —
Bødker Niels Olsen, Taarnmark. 5 Aar	50 —
Kakkelovnsfabrikeuer Gesner, Bisserup. 1 Aar	5 —
Huusmand Anders Nielsen, Haarsløw. 3 Aar	15 —

Holsteinborg sparekasse i Sydvestsjælland

LITTERATUR:

1. Dr. Erich Graber: Kiel und Die Gesellschaft freiwilliger Armenfreunde 1793—1953, side 219 ff.
2. Holsteinborg sparekasses arkiv.
3. Deliberationsprotokol for den af Grevskabets Industrie-Selskab oprettede Spare- og Laane Casse 1810. Opbevares i Landsarkivet i København.
4. Samme.
5. Det skal dog bemærkes, at fra omkring 1820 mærkes stærkt den engelske indflydelse på et punkt: Sparekasser skulle udelukkende bruges til opbevaring af folks penge, ikke til udlån. Det gælder f. eks. den sparekasse, der blev oprettet i København i 1820.
6. Deliberationsprotokollen. Det følgende afsnit er noget forkortet, da der foreligger en udførlig skriftlig fremstilling på grundlag af arkivalierne i bogen »150 år med Sparekassen for grevskabet Holsteinborg og omegn, Danmarks ældste private pengeinstitut. 1960«.
7. Spare-Casse Protocol i Grevskabet Holsteinborg. 1811. Side 1—5.
8. Samme. Side 17 ff.
9. Laane Casse Protocol i Grevskabet Holsteinborg. 1811. Side 1. — I såvel spare- som låneprotokol får hver person, der indsætter eller låner, 1 hel side, hvor alle kapitalens bevægelser opføres.
10. Deliberationsprotokol.
11. Spare Casse Protocol i Grevskabet Holsteinborg, side 23 ff.
12. Laane Casse Protocollen. — Iøvrigt hviler hele den følgende fremstilling på ovennævnte to protokoller.

Fortsettes.